

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 39.

Lýsingarprísar fyri þettireglu: 20 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórt lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 26. september 1933.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, breiðsavnarstöðum og skrivstovuni. Telf. 143.

7. árg.

„Smiril“ og lögtingið.

Nú eg eri heimafturkomin úr Íslandi, har eg í summar havi verið og róð út, kann eg ikki annað enn skriva nokur orð í hesum blaði at siga landsmonnum mínum frá, hvussu vit Føroyingar, sum vóru uppi í Íslandi, eru tagnaðir av lögtingi okkara. Vit vóru o. u. 60 manns har uppi, og tá heystið kom, máttu vit royna at fáa okkum eitt far, so vit kundu sleppa heim, tá útróðurin var endaður. — Og hvat skuldi verið meiri hóskandi hjá okkum enn at venda okkum til okkara egna landsmenn og biðja teir royna at fáa „Smiril“ yvir til Íslands eftir okkum. —

Og so varð telegram sent av *Bakkafjørð* til Føroya lögting um at fáa „Smiril“ at koma eftir okkum og fara okkum heim. Men svarið, sum vit fingi frá Føroya lögtingi var meiri avvisandi enn vit kundu hugsa okkum, og tað ljóðar soleiðis: „Lagerfoss afsejler fra Sejdeshjorden den 7. September, vend eder derhen.“ —

Eg fái ikki, at formaðurin í Føroya lögtingi skuldi fáa seg til at seta navn sítt undir eitt soverðið svar til landsmenn sínar uppi í Íslandi. Fyri mær sá tað út, sum formaður lögtingsins hugsði, at vit Føroyingar, sum vóru har uppi í summar, ikki vilstu av „Lagerfoss“, men væl gjordu vit tað, vit vóru jú ikki børn. Nei, vit vildu, at peningurin skuldi koma okkara egna skipi til góðar og ikki íslandskipum. Tó ser ikki út til, at tit, ið sita á lögtingi, leggja í at fáa „Smiril“ meiri pening til góðar, hann stendur seg ivaldest væl uttan at fáa tilfikan pening, og tað gleðir bert allar okkum Føroyingar, at so er. —

Men nú loyvi eg mær at seta ein spurning fram fyri lögtingið: 1) Er telegrammið frá Íslandi fyrilagt lögtinginum, og um so er, hvør hevur stemmað fyri at senda „Smiril“ eftir Føroyingunum, og hvør hevur stemmað ímóti? 2) Hæver formaðurin av sínum egna eitingum nokað at senda skipið, ella ber alt tingið ábyrgdina?

Eg vil biðja um at fáa greiðu á hesum, og eg biði tykkum, sum eru mínir partarnir á tingi: *Dam* og *Vístein*, um at fáa mær hesa sak lagda klára fyri dagin og geva mær frágreiðing her í blaðnum.

Hevði „Lagerfoss“ ikki verið so vit sluppu heim við honum, vóru vit í Íslandi enn, men tað var einki tap fyri skipið at flyta okkum, tí teir fingi o. u. 3000

krónur fyri tórin og settu okkum allar av í *Fuglafjørð*. Tað var ikki so stuttligt fyri okkum, sum høvdu so langan veg heim, at verða settir av á *Fuglafjørð*, tí vit høvdu báta við, og at sigla ella rógva har norðanfrá til Miðvágs í opnum báti hevur sín vansa! — Ikki er sagt, at lögtingsformaðurin hevði verið so glaður, um hann var í okkara stað — ella teir sum sýttu okkum!

Nú vil eg í fullum álvara venda mær til tykkara lögtingsmenn og siga, at vilja tit, at Føroyingar framvegis skulu dríva útróður uppi í Íslandi, so mugu tit gera nakað fyri tykkara landsmenn og hjálpa teimum, við at útvega teim far, til Íslands um summarið og heim um heystið. Eg vóni at tit fáa tað í lag til komandi vár og at tað verður lagt til rættis áður tingsetan endar í heyst.

Miðvágur, hin 13. septbr. 1933.

Sigmund Frederiksen.

VARÐIN,

hitt føroyska tíðarritið, hevur nú sent 3—4 hefti av 13. bindi. — Hetta hefti er sera forvitnisligt á so mangan hátt. —

A. Degn hevur eina frágreiðing um jarðgöðsið í Føroyum. Fyri øll tey, sum hava hug til at vita um farnar tíðir og hvussu hevur tilgiting við okkara jørð, hevur arbeiddi A. Degns stóran týðning. Hansara søguliga frágreiðing, hvussu Kritian kongur hin triðji kom sær til ræðið í Danmark við sínum týska herliði, og rændi alla kirkjufjørð í danska ríkinum fyri at fáa lønt hesum týska harkaliði, er óføra væl skrivað. Stuttligt er fyri hann, sum hevur hug til at granska ættarliði, at siggja øll hesi gomlu nøvn og um móguligt finna sína ætt aftur, har Degn greiður frá, hvør jørðin í Føroyum hevur keypt. Vónandi er, at A. Degn fær tíð og megli til at gera sítt stóra føroyska granskaraverk liðugt.

Heðin Brú gevur í einum lítillum broti úr síni nýggju skaldsøgu eitt bílæti av lívinum innabórðs á einum fiskiskipi. Í lastini, á dekkinum, í lugarinum og í kabúttini livir henda manningin sítt egna merkiliga liv, og Heðin Brú hevur livað við, hann hevur tikið tað alt samalt upp í sína sál, og nú gevur hann okkum tað aftur so livandi, at vit ikki vita betur enn at vit eru har. Vit siggja skiparin í lastini, tá hann rívir um; við sínum klótutu ornum og fingrum sum klótuangar grevur hann fiskin upp úr saltinum, og hvørja ferð hann fær givið kokkinum fiskarnar tvortur um herðarnar, tá

hann blakar honum teir, sker hann í ein skellulátur, og endin verður, at kokkurin rímir og fær ein annan í sítt stað. — Og vit uppliva ein sunnudags fyrimiddag og døguratið í lúgrinum, tá kokkurin ger bollarnar, og allir royna at fiska fyri kokkinum og fáa sær nakrar bollar framfíhá, áður døgurðin kemur reiðiliga fyri. — Okkum tykir synd í neyðar „Skúvi“, ið einki orkar, ikki fær hann matatugguna niður heldur! Tó mugu kvaraknapparnir upp, og keltast við einum lítillum loti! „Tig, ikki orki eg“, sigur Skúvur, „at fara aftur at hoyra lestur, eg eri ússaligari enn so“; men tá teir koma fram aftur, situr hin gamli við grýtuni millum knøini — og hevur skavað hana turra.

Livið við sínum gaman og álvara, skemti og, kann henda, lúnski gongur sína gongd, og har innanbórðin venist okkara føroyska ungfolk um til manns. Gudarnir skulu vita, at venjingin mangan er so sum so, men toluliga óspilt gongur hetta fólkið íggjognum lívið, synd er at siga annað, tá vit bera tað saman við annað sjófólk.

Fær nú Heðin Brú skapað eitt verk, sum í síni heild verður so heilstoypt, sum teir einstaku partarnir eru hvør fyri seg, fáa føroyskar bókmentir eitt stórverk — í samanburð við tað, vit fyrr hava átt, í hvussu er.

J. Kallsoy skrivur nokur orð um gomul føroysk sálmalog og J. Waagsteins arbeiddi við at savna tey, og P. Alberg skrivur nokur minnisorð um M. A. Winther og Havnar ungmannafelag. *Rich. Long* hevur eina drúga umrøðu av Chr. Matras og yrkingasavni hansara „*Heimur og heima*“.

Chr. Matras nevnið bókmentir, komnar út í 1932, og M. A. Jacobsen umrøður „*Halgiljóð*“, yrkingasavn av H. A. Djurhuus. Er tað ikki nakað seint, nú í 1923, at seta seg at yrkja biblusoguligar yrkingar, um tað ikki er soleiðis, at ein óvinnilig religion trondg tvingar ein til tess, og einar 80 stórar og sjáldsamir yrkingaravur eru til stæðar, so ter vaksa upp um og skugga yvir bæði Grundtvig og Petter Dass?

H. M. Debes' bindingarbók fær eina vakra umrøðu av Maria Skyll Hansen, nógv betri og meiri hóskandi enn vit vóru mentir at geva henni.

Hin svenska frúgvín Aina Cederblom,

ið kom til Føroyar í einum lítillum opnum báti, fór hiðani til Grønlands, og í donskum ávisum stóðu ræðulig tíðindi um eina svenska kvinnu, sum var á ólógligari fisking í Grønlandi. Eisini segðist hon at „filma“ har uppi! Men hvussu var hon vunnin haðar upp? Jú skiparin á „Stella Maria“ var maðurin, ið hevði ta stóru synd á síni samvitsku at hava tikið hana við, og hann ventaðist at verða ídomdur svára bót.

Hugsid okkum: at taka hana við, um teir funnu hana rekandi í opna báti sínum! Nei, læt hana flóta og fara til botns ella hvar traman henni lýsir, skulu teir verða sekir í, at hon kanska kemur á land í Grønlandi?!

Úr Grønlandi var ætlan hennara at fara til Amerika, men illa gekkst. Hon kom í Ísín, og har lá hon í tjúgu dagar, og hon var ógvuliga illa farin, tá Vestmanna-skonnartin „*Magecienna*“ fann hana og tók hana umborð. Hon leið illa av frosti í hondum og fótum, men so við og við kom hon seg aftur, og tá teir komu til Føroyar var hon „all right“. — Hvat hon ætlar, nú hon er komin higar, vita vit einki um enn.

Eitt og annað.

Lindberg og frú

eru flogin úr Helsingfors til Leningrad.

Lítið vita teir

niðri í Danmark um tey lond, sum teir ogna sær norðanfyrir Skagen. —

Í einum donskum blaði stóð nú ein dagin, at **tveir Grønlandingar** eru druknaðir uppi í Grønlandi. Teir vóru við skipinum „*Standard*“, ið hoyrir til í Vági. Annar var, sum vit vita, av Strøndum og annar úr Mykjunesi. —

Og so tala teir og skriva teir um føroysk víðurskifti! Væl hevur sambandið knýtt andiligt samband millum okkum og teir!

Mærkelig Kvinde død.

Den bekendte kvindelige Teosof Annie Besant er fornylig død i en Alder af 86 Aar. — Som Taler og Forfatterinde var hun i sin Tid meget kendt og beundret. En stor Del af hedes Virken forefaldt i Indien, hvis Buddaisme faldt godt sammen med hendes teosofiske Lære. —

Danmark har faaet sin første Ædruelighedskonsulent,

Magister Jens Rosenkjaer.

Der har været stor Diskussion i Bladene om denne Udnævnelse og bl. a. har Harald Bergstedt i meget stærke Ord udtalt sig nedsettende om Indenrigsministeren, der har denne Synd paa sin Samvittighed. — Sagen er jo den, at Magister Rosenkjaer ikke er organiseret Afholdsmand og derfor fra visse Lejre betragtes som umulig til denne Stilling, som man ønsker besat med en Afholdsmand, vel helst af den mest aggressive Art. — Talen drejede sig jo stærkt om Larsen-Ledet, der sikkert ogsaa er meget skuffet over Resultatet, som Ministeren ved sikkert, hvad han vil, og Udnævnelsen er uden Tvivl sket efter omhyggelige Overvejelser. —

At ikke alle organiserede Afholdsfolk slutter sig til Bergstedt og Larsen-Ledet, kan man se af Notiser i danske Blade, ogsaa socialdemokratiske, hvor der gengives Udtalelser fra betydelige Mænd indenfor Afholdsorganisationerne.

Magister Jens Rosenkjaer, der ogsaa er kendt af mange Færingere, der har været paa Askov og Roskilde Højskoler, hvor han var Lærer og Medforstander, er af alle, der har været i Berøring med ham, elsket og beundret. Han er Søn af den bekendte Lærer og Forsker H. N. Rosenkjaer („Manden med Spaden“), en af de mærkeligste Mænd, Danmark har fostret. —

I de sidste Aar har Rosenkjaer været knyttet til Borup Højskole i København som Forstander, og des foruden har han nu som før en stor Mængde offentlige Hverv. — De mere eller mindre perfide Angreb paa ham, denne Udnævnelse angaaende, føles sikkert af alle dem, der kender ham, som *ret malplacerede*.

Et Par Notiser:

Ædruelighedskonsulentens første Møde.

Københavns Afholdsforening havde indbudt til et Møde i Borups Højskole, hvor den nyudnævnte Ædruelighedskonsulent, Forstander Jens Rosenkjaer, skulde tale om Ædruelighedspolitik. Mødet var planlagt for Udnævnelsen, og da denne har fremkaldt nogen Kritik, havde man ventet en livlig Diskussion. Magisteren kom egentlig ikke ind paa aktuelle Spørgsmaal i sit Foredrag. Han nøjedes med at demtere Meddelelsen om, at han allerede var træt af at være Ædruelighedskonsulent.

Lovrigt udtalte han sig om sine Synspunkter paa Ædruelig-